DUBBA · OYSS HAZIRLIK
9. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 4
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

9. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 4)

1. Lise son sınıf öğrencisi Meral, sosyal sorumluluk projesi kapsamında bir yaşlılar yurdunu ziyaret etmekte ve sakinlerle söyleşiler yapmaktadır. Bir söyleşide 84 yaşındaki Hasan Dede, gençliğini geçirdiği kasabanın bakırcılar çarşısını anlatmıştır. Meral bu söyleşiyi not alarak aşağıdaki günlük kaydını yazmıştır (kurgusal):

> ***Kaynak*** *— Meral'in proje günlüğünden: "Hasan Dede, gençliğinde kasabanın bakırcılar çarşısında çıraklık yaptığını, o yıllarda çarşıda otuzdan fazla dükkân bulunduğunu anlattı. 1960'lardan itibaren şehirden gelen ucuz alüminyum tencereler evlere girince bakır kaplara olan talep azalmış; kalaycıya gitmek de zahmetli geldiği için aileler eski kaplarını satıp yenilerini almışlar. Aynı yıllarda kasabanın gençleri okula ya da fabrikalara yönelince ustaların yanında işi öğrenecek çırak da kalmamış. Müşterisi de çırağı da azalan dükkânlar birer birer kapanmış; Hasan Dede de mesleğini bırakıp kasabanın un fabrikasında çalışmaya başlamış. Bugün çarşıdan geriye yalnızca adı kalan bir sokak var. Onu dinlerken o sokak adının bile alüminyum tencereden çırak bulamayan ustaya uzanan bir zincirin sonucu olduğunu fark ettim. Tarih öğrenmek, bana bu zinciri görmeyi öğretti."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1.1. Kaynağa göre çarşıdaki dükkânların kapanmasına yol açan **iki nedeni** ve dükkânların kapanmasının **bir sonucunu** yazarak neden–sonuç zincirini açıklayınız.

1.2. Meral, günlüğünün son cümlesinde "Tarih öğrenmek, bana bu zinciri görmeyi öğretti." demektedir. Bu ifadeden hareketle tarih öğrenmenin Meral'e sağladığı **bir bireysel fayda**yı, kaynaktaki somut bir ifadeyle ilişkilendirerek açıklayınız.

2. Aşağıda tarih öğrenmenin faydalarıyla ilgili sekiz ifade numaralandırılmıştır.

> ***I.*** *Geçmişteki toplumların aldığı kararları, o dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak anlayan birey, olayları değerlendirirken daha nesnel bir bakış açısı geliştirir.*
>
> ***II.*** *Tarihsel süreçleri inceleyen toplumlar, ortak deneyimlerini ve mücadelelerini paylaşarak ulusal birlik*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

ve dayanışma bilinci oluşturur.

III. *Geçmişteki salgın hastalıklar, kıtlıklar ve doğal afetler hakkında derlenen tarihsel veriler, devletlerin olası krizlere karşı önlem almasına zemin hazırlar.*

IV. *Kendi aile ve çevre tarihini araştıran kişi, kendisini var eden koşulları kavrayarak kimlik ve aidiyet duygusu geliştirir.*

V. *Tarihsel olayları farklı toplumların kaynaklarıyla karşılaştırmalı olarak inceleyen birey, tek taraflı bilginin sınırlılıklarını fark ederek eleştirel düşünme becerisi kazanır.*

VI. *Geçmiş uygarlıkların sanat eserlerini ve yapılarını tanıyan toplumlar, kültürel miraslarını koruyarak gelecek kuşaklara aktarır.*

VII. *Tarihin farklı dönemlerinde yaşanmış ekonomik çöküşleri araştıran birey, günümüzdeki ekonomik gelişmeleri daha bilinçli yorumlama yetisi kazanır.*

VIII. *Devletler, tarihsel deneyimlerden elde ettikleri bilgileri kullanarak dış politika kararlarını daha sağlıklı bir temele oturtur.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

2.1. Yukarıdaki sekiz ifadeyi, tarih öğrenmenin faydalarının **bireye mi topluma mı** yönelik olduğunu esas alarak aşağıdaki tabloya sınıflandırınız.

Faydanın Yönelimi	İfade Numaraları
Bireye sağlanan faydalar	
Topluma sağlanan faydalar	

2.2. Bireye sağlanan faydalardan **birinin** zamanla topluma da yansıyabileceğini, bu ifadeyi topluma sağlanan faydalardan **biriyle** ilişkilendirerek açıklayınız. Seçtiğiniz iki ifadenin numarasını yazınız.

3. Aşağıdaki tablo, 1890'larda bir Anadolu kasabasında yaşanan büyük sel felaketini inceleyen dört

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

araştırmacının kullandığı kaynakları göstermektedir (kurgusal).

Araştırmacı	Kullandığı kaynak	Kaynağın türü	Kaynağın üretildiği dönem
Araştırmacı 1	Sel sırasında kasabada bulunan bir tüccarın o günlerde tuttuğu günlük	Birinci elden	Olayla eş zamanlı
Araştırmacı 2	Seli de anlatan, 1960'larda yazılmış bir kasaba tarihi kitabı	İkinci elden	Olaydan yaklaşık 70 yıl sonra
Araştırmacı 3	Kasaba muhtarının sel sonrasında vilayete gönderdiği resmî yazışma	Birinci elden	Olayla eş zamanlı
Araştırmacı 4	Belediye deposunda 2008'de bulunan sel fotoğraflarını inceleyen ve kasabanın bugünkü taşkın riskini anlamayı amaçlayan akademik bir makale	İkinci elden	Olaydan yaklaşık 120 yıl sonra

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

3.1. Birinci elden ve ikinci elden kaynakların tarihsel araştırmaya **farklı** katkılarını, her biri için tablodan bir araştırmacının kaynağını örnek göstererek açıklayınız.

3.2. Sel felaketi 1960'larda bir kitapta anlatılmış olmasına karşın 2010'larda yeniden incelenmiştir. Tablodaki bilgilere dayanarak aynı olayın farklı dönemlerde yeniden ele alınmasının **iki** nedenini açıklayınız.

4. Bir lisenin tarih kulübü, yıl sonu sergisi için kasabanın geçmişiyle ilgili tek bir araştırma konusu seçecektir. Kulübün öneri kutusundan çıkan kartlar aşağıda verilmiştir (kurgusal).

> ***Kaynak** — Tarih kulübünün öneri kartlarından:*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***Ece:*** *"Kasabanın yakınındaki krater gölünün yüz binlerce yıl önce bir yanardağ patlamasıyla nasıl oluştuğunu araştıralım."*
>
> ***Burak:*** *"1930'larda kasabaya elektrik gelince çarşıdaki dükkânların kapanış saatlerinin ve akşam sohbetlerinin nasıl değiştiğini araştıralım."*
>
> ***Zeynep:*** *"Kasabada ilk kız ortaokulunun açılmasının, ailelerin kızlarını okutma kararlarını nasıl etkilediğini araştıralım."*
>
> ***Can:*** *"Kasaba ormanında yaşayan bir kuş türünün son elli yılda kış göçü yollarını nasıl değiştirdiğini araştıralım."*
>
> ***Elif:*** *"Yüz yılı aşkın süredir her eylülde kurulan panayırın, köylülerle kasabalılar arasındaki alışverişi ve evlilikleri nasıl etkilediğini araştıralım."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

4.1. Önerilerden tarih biliminin kapsamı dışında kalan **ikisini** belirleyiniz. Her birinin neden tarihin kapsamına girmediğini, tarihin konusunu dikkate alarak açıklayınız.

4.2. Kulüp, kapsam içindeki önerilerden yalnız **birini** seçecektir. Seçeceğiniz öneriyi, tarihçilerin bir konunun tarihsel önemini belirlerken sorduğu sorulardan **ikisine** dayanarak gerekçelendiriniz.

5. Bir tarih öğretmeni, öğrencilerinden tarihin doğasını anlamalarına yardımcı olmak amacıyla aşağıdaki iki metni sınıfta okumuştur (kurgusal).

> ***Metin A*** *— Emekli bir arşiv görevlisinin mesleki anı defterinden: "Kırk yılı aşkın arşiv çalışmamda en çok şunu öğrendim: Aynı konuyu anlatan iki belge birbirini her zaman doğrulamaz. Bir köyün XIX. yüzyıl ortasındaki nüfusunu gösteren iki ayrı defteri incelediğimde rakamların birbirini tutmadığını gördüm. O köyü bugün yeniden sayıp hangi rakamın doğru olduğunu sınayamazdım; elimde yalnızca o günlerden kalan kâğıtlar vardı. Bu yüzden her defterin hangi amaçla, kimin emriyle ve kim tarafından tutulduğunu araştırdım. Birinin vergi tespiti, diğerinin askerlik yükümlülüğü için hazırlandığını anlayınca fark açıklandı: Her defter, kendi amacına göre şekillenmişti. Tarihsel bilgi, ham gerçeğin kendisi değil; bir amacın, bir bakış açısının ve bir dönemin ürünüdür."*
>
> ***Metin B*** *— Üniversite öğrencisi Defne'nin tarih semineri için hazırladığı öz değerlendirme notundan: "Seminer boyunca aynı savaşı anlatan üç farklı tarihçinin kitabını karşılaştırdım. Başta 'hangisi doğru?' diye sordum kendime. Sonra fark ettim ki asıl soru 'her biri neyi, neden öne çıkarıyor?' olmalıydı.*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> *Tarihçilerin kullandıkları kaynaklar, içinde bulundukları toplumsal koşullar ve sordukları sorular, ulaştıkları sonuçları doğrudan etkiliyor. Artık bir tarih metnini okurken önce 'bu kim tarafından, ne zaman, hangi amaçla yazıldı?' diye soruyorum."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

5.1. Metin A ve Metin B'deki kişilerin tarihin doğasına ilişkin ulaştıkları **ortak** çıkarımı açıklayan **bir paragraf** yazınız. Paragrafınızda her iki metinden **birer ifade** belirtiniz ve ortak çıkarımı genel bir yargı olarak dile getiriniz.

5.2. Metin A'daki arşiv görevlisi, defterlerdeki farkı köyü yeniden sayarak sınayamadığını belirtmektedir. Bu durumun, tarih bilimini deney ve gözleme dayanan bilimlerden ayıran hangi özelliğini gösterdiğini açıklayınız. Bu özelliğin tarihçiyi neye başvurmak zorunda bıraktığını Metin A'dan bir ifadeyle yazınız.

6. Aşağıdaki iki kaynağı inceleyiniz.

> ***Kaynak A** — Kurgusal bir tarih dergisinde yayımlanan makale özetinden: "Tarihsel bilgi, araştırmacının bulduğu ham verilerin doğrudan aktarımı değildir. Bir tarihçi, önce sorusunu belirler; ardından bu soruyu yanıtlayabilecek kaynakları toplar ve her kaynağı kimin, ne zaman, hangi koşullarda ürettiğini sorgular. Kaynaklar arasındaki çelişkileri fark ettiğinde bunları görmezden gelmez; aksine bu çelişkileri, geçmişe ilişkin daha karmaşık bir tablonun işareti olarak değerlendirir. Sonunda ortaya çıkan tarihsel bilgi, hem araştırmacının sorularını hem de kaynakların sınırlılıklarını taşır."*

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***Kaynak B*** *— Kurgusal bir lisans tez savunmasında öğrencinin danışmanına verdiği yanıttan: "Tezimi yazarken en çok zorlandığım şey, iki farklı arşiv belgesinin aynı olayı birbirinden farklı biçimde aktarmasıydı. Başta bunun bir hata olduğunu sandım ve doğru olanı seçip ötekini görmezden gelmeye çalıştım. Ancak danışmanımın uyarısıyla her iki belgenin de kendi bağlamı içinde değerli olduğunu anladım. Sonunda bu farklılığı tezimin bulgular bölümünde ayrıca ele aldım ve iki belgenin neden farklı bilgiler içerdiğini açıkladım."*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

6.1. Kaynak A ve Kaynak B'de tarihsel bilginin üretim sürecine ilişkin **ortak** olarak vurgulanan **iki** unsuru, her iki kaynaktan birer ifadeyle destekleyerek açıklayınız.

6.2. Kaynak B'deki öğrencinin danışmanının uyarısından sonra yaptığı **iki** işi yazınız. Her işin tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasına karşılık geldiğini belirtiniz.

7. Aşağıda tarihsel bilginin üretim süreciyle ilgili **altı** numaralı ifade verilmiştir.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

> ***I.*** *Tarihçi, araştırma konusunu belirledikten sonra ulaşabildiği tüm kaynakları doğrudan kabul ederek tarihsel bilgiyi oluşturur.*
>
> ***II.*** *Bir olayın yaşandığı günlerde o olayı gören biri tarafından yazılmış bir mektup, o olay için birinci elden kaynak sayılır.*
>
> ***III.*** *Tarihçi, kaynakları eleştirel bir bakışla incelerken yalnızca yazılı belgeleri kanıt olarak kullanabilir; sözlü ya da maddi kaynaklar tarihsel bilginin üretimine katkı sağlamaz.*
>
> ***IV.*** *Tarihsel bilgi, yeni kaynakların bulunması ya da mevcut kaynakların farklı yöntemlerle incelenmesiyle değişebilir ve güncellenebilir.*
>
> ***V.*** *Tarihçi, kaynakları değerlendirirken kaynağın kim tarafından, ne zaman ve hangi amaçla üretildiğini göz önünde bulundurur.*
>
> ***VI.*** *Kanıta dayalı ürün oluşturma aşamasında yararlanılan kaynakların belirtilmesi gerekmez; kaynakça yalnızca okura ek okuma önerisi sunar.*

Buna göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

7.1. Yukarıdaki ifadelerden **yanlış** olanları numarasıyla belirtiniz ve her birini **doğru biçimiyle** yeniden yazınız.

7.2. V numaralı ifadede anlatılan işlem, tarihsel bilginin üretim sürecinin hangi aşamasında yapılır? Bu işlemi, mahallenizin geçmişini araştıran bir öğrencinin kullanabileceği **bir** kaynak üzerinden örneklendiriniz.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif